Част IV - БФП, отпускана в съответствие с правилата за държавна помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес

Услугите от общ икономически интерес (УОИИ) са икономически дейности, даващи резултати от полза за цялото общество, които без публична намеса не биха били предоставени от пазара (или биха били предоставени при различни условия по отношение на обективното качество, безопасността, достъпността, равното третиране или универсалния достъп)[1]. Публичните органи на национално, регионално или местно ниво, разполагат със значителна свобода при дефинирането на услугите, които могат да бъдат класифицирани като услуги от общ икономически интерес.

Европейското право в областта на УОИИ включва четири инструмента:

1. Съобщение на Комисията за прилагането на правилата на Европейския съюз към компенсацията, предоставена за предоставянето на услуги от общ икономически интерес (2012/C 8/02), в което се пояснява основни понятия от областта на държавната помощ, които са приложими за УОИИ, като например понятията помощ, УОИИ, икономическа дейност, връзката между обществените поръчки и правилата за държавните помощи и др.

2. Регламент (ЕС) № 2023/2832 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес.

3. Решение на Комисията от 20 декември 2011 година относно прилагането на член 106, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес (2012/21/ЕС), съгласно което държавата-членка се освобождава от задължението да уведомява Комисията за компенсация за обществена услуга, ако са изпълнени условията за съвместимост, и

4. Съобщение на Комисията - Рамка на Европейския съюз за държавна помощ под формата на компенсации за обществени услуги (2012/C 8/03), в която се определят правилата за оценка на компенсацията за УОИИ, която представлява държавна помощ и която не е освободена от задължението за уведомяване.

Настоящата част IV от контролния лист обхваща четири раздела:

IV.1. - БФП, предоставена като компенсация за УОИИ не представлява държавна помощ;

IV.2. - БФП, предоставена като минимална помощ (*de minimis*) за предприятия, предоставящи УОИИ (съгласно Регламент (ЕС) № 2023/2832)

IV.3 - БФП, предоставена съгласно Решение на Комисията от 20 декември 2011 година (УОИИ, приети за съвместими с вътрешния пазар и изключени от изискването за уведомяване на Комисията) и

[1] Съгласно Ръководство за прилагането на правилата на Европейския съюз в областта на държавната помощ, обществените поръчки и вътрешния пазар към услугите от общ икономически интерес, и по специално към социалните услуги от общ интерес, SWD(2013) 53 final/2, 29.04.2013

IV.4 - БФП, подлежаща на нотифициране пред Европейската комисия съгласно Рамка на ЕС за държавна помощ под формата на компенсации за обществени услуги.

Проверете кой раздел е приложим към предоставената БФП съгласно посоченото от УО в насоките/условията за кандидатстване и извършете проверка дали БФП отговаря на изискванията, посочени в съответния раздел.

IV.1. – БФП предоставена като компенсация за УОИИ не представлява държавна помощ[2] **/Преценката се извършва съгласно Съобщение на Комисията за прилагането на правилата на Европейския съюз към компенсацията, предоставена за предоставянето на услуги от общ икономически интерес, 2012/C 8/02, наричано по-долу Съобщението/**			
№	**Въпрос**	**Да/Не**	**Коментар/ Референция**
1.	**На предприятието бенефициер възложено ли е предоставянето на УОИИ?** Възлагането на „специфична задача за обществена услуга“ е свързано с извършването на услуги, които едно предприятие не би поело или не би поело в същата степен или при същите условия, ако изхождаше от своя търговски интерес. **(т. 3.2. от Съобщението)** *Анализирайте дейността, определена като УОИИ.* *Дейността, извършвана от предприятия по правилата на пазара, която вече се предоставя или може да бъде предоставена задоволително и при условия като цена, обективни качествени характеристики, непрекъснатост и достъп до услугата, отговарящи на публичния интерес, определен от държавата, не се определя като УОИИ. За да могат услугите да бъдат определени като УОИИ, те трябва да бъдат насочени към гражданите и да бъдат в интерес на обществото като цяло.*		
2.	**Актът за възлагане на обществената услуга съдържа ли като минимум следното:** а) съдържанието и продължителността на задълженията за предоставяне на обществена услуга; б) предприятието и при необходимост — съответната територия;		

[2] Съдът на Европейския съюз в решението си по делото Altmark (Дело C-280/00, Altmark Trans GmbH) посочва условията, при които компенсацията за обществена услуга не представлява държавна помощ.

	в) същността на всички изключителни или специални права, предоставени на предприятието от въпросния орган; г) параметрите за изчисляване, контролиране и преглед на компенсацията; както и д) мерките за избягване и възстановяване на свръхкомпенсации. **(т. 3.3. от Съобщението)** *Актът за възлагане може да е закон, наредба, постановление, решение на МС, решение на общински съвет, договор за обществена поръчка, договор за концесия и пр.* *„Предприятие“ е субект, извършващ икономическа дейност, независимо от правния му статут и начина на финансиране.* Моля посочете наименованието на акта и направете референция към ИСУН или друг подходящ начин.		
3.	**Параметрите на базата за изчисляване на компенсацията установени ли са предварително по обективен и прозрачен начин?** В случаите, когато впоследствие се окаже, че предоставянето на определени услуги във връзка с изпълнението на задължението за обществени услуги е било икономически неизгодно, изплащането от държавата-членка на компенсация за понесените от предприятието загуби при липса на предварително установени параметри за такава компенсация представлява финансова мярка, която попада в определението за държавна помощ съгласно член 107, параграф 1 от ДФЕС. **(т. 3.4. от Съобщението)** *Ако УОИИ се възлага в рамките на тръжна процедура, методът за изчисляване на компенсацията трябва да бъде включен в информацията, предоставена на всички потенциални участници, т.е. в документацията за поръчката.*		
4.	**Размерът на компенсацията надвишава ли това, което е необходимо за покриване изцяло или частично на разходите, възникнали при изпълнение на задълженията, свързани с предоставяне на обществената услуга, като се отчитат съответните приходи и разумна печалба?**		

	Всеки механизъм относно избора на доставчик на услуги трябва да бъде решен по такъв начин, че нивото на компенсация да се определя въз основа на тези елементи. Разумна печалба означава процентът на възвръщаемост на капитала, който би бил изискван за типично предприятие, което обмисля дали да предоставя или не услуга от общ икономически интерес за целия период на възлагане, като взема предвид равнището на риска. Равнището на риска зависи от съответния сектор, вида на услугата и характеристиките на механизма на компенсация. Процентът следва да се определи при възможност чрез позоваване на процента на възвръщаемост на капитала, постигнат в подобни видове договори за обществени поръчки, възложени при конкурентни условия (напр. договори, възложени в рамките на търг). В секторите, в които няма предприятия, сравними с предприятието, на което е възложено извършването на услуга от общ икономически интерес, позоваване може да се направи със сравними предприятия, разположени в други държави-членки**,** или при необходимост - в други сектори, при условие че се отчитат специфичните характеристики на всеки сектор. Когато се определя какво означава разумна печалба, държавите-членки могат да въведат стимулиращи критерии, свързани по-специално с качеството на предоставената услуга и ползите от производствената ефективност. Повишаването на ефективността не може да се постига за сметка на качеството на предоставяната услуга. **(т. 3.5. от Съобщението)**		
5.	**Предложената компенсация определена ли е в резултат от процедура по възлагане на обществена поръчка или въз основа на съпоставяне с типично, добре управлявано и подходящо оборудвано предприятие?** - *Провеждането на открита, прозрачна и недискриминационна процедура за възлагане на обществена поръчка, която позволява избирането на участник, способен да предостави услугата на най-ниската цена за Съюза изключва наличието на държавна помощ.* *Откритата процедура по ЗОП отговаря на горното изискване, както и ограничената процедура, освен ако заинтересованите оператори не са били в състояние да участват в тръжната процедура без основателни причини.*		

	Състезателният диалог или процедурата на договаряне с и без публикуване на обявление не се считат за отговарящи на критерия. Относно критерия за възлагане се допуска използването както на „най-ниската цена“, така и „икономически най-изгодната оферта“, при условие, че критериите за възлагане, включително екологични и социални критерии, са достатъчно тясно свързани със същността на предоставената услуга и позволяват най-изгодната в икономическо отношение оферта да се съчетае с пазарната стойност. - когато УОИИ не е възложена след тръжна процедура, размерът на компенсацията се определя според общоприетото пазарно възнаграждение за дадена услуга, когато то съществува, или въз основа на анализ на разходите, които типично предприятие, добре управлявано и оборудвано с материални средства, за да отговори на необходимите изисквания за обществена услуга, би понесло при изпълнението на тези задължения, като се отчитат съответните приходи, както и разумна печалба за изпълнението на тези задължения. **(т. 3.6. от Съобщението)**		
IV.2. – БФП, предоставена като минимална помощ (*de minimis*) за предприятия, предоставящи УОИИ (по Регламент (ЕС) № 2023/2832)			
1.	**БФП предоставена ли е:** а) на предприятие, което извършва дейност в секторите риболов и аквакултури; б) на предприятие, което извършва дейност в областта на производството на селскостопански продукти; в) за дейности, свързани с износ за трети държави или държави членки, и по-конкретно помощта е свързана пряко с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторска мрежа или с други текущи разходи, свързани с износа; г) с условие за използването на местни стоки и услуги вместо вносни стоки и услуги. *Посочените икономически сектори, предприятия и дейности не попадат в обхвата на Регламента (с изключения, които са посочени изрично в разпоредбите на чл. 1),* т.е. помощта е недопустима за тях.		

	Внимание! *Ако предприятието извършва дейности както в сектор от обхвата на Регламента, така и дейности в сектори, които са извън обхвата му, минималната помощ се прилага само за допустимите сектори или дейности, при условие, че от нея не произтичат ползи за дейностите в изключените сектори.* **(чл. 1 и дадените определения в чл. 2 от Регламент (ЕС) № 2023/2832)**		
2.	**Общият размер на БФП за предприятието, предоставящо услуги от общ икономически интерес е под прага от левовата равностойност на 750 000 евро за период от три години.** *Този праг се прилага независимо от формата на минималната помощ и от това дали предоставената помощ се финансира изцяло или частично от ЕФСУ.* Когато с отпускането на помощта *de minimis* за услуги от общ икономически интерес е надвишен определения таван, Регламентът не се прилага за нея. **(чл. 3 от Регламент (ЕС) № 2023/2832)**		
3.	**В случай, че БФП не е парична, брутният еквивалент безвъзмездни средства на БФП може ли да бъде изчислен точно и предварително, без да е необходима оценка на риска („прозрачна помощ“)?** Помощта е прозрачна, когато: а) е под формата на заем с обезпечение най-малко 50 на сто от размера му и възлиза на 3,75 млн. евро за срок от 5 години или 1,875 млн. евро за срок от 10 години, и брутният еквивалент безвъзмездни средства е изчислен въз основа на актуалните в момента на предоставяне на помощта референтни лихвени проценти; б) е под формата на вливане на капитал и общият й размер не надхвърля тавана за минималната помощ; в) е под формата на мерки за финансиране на риска под формата на капиталови или квазикапиталови инвестиции и капиталът, предоставен на едно и също предприятие е до тавана за минималната помощ; г) е под формата на гаранции в полза на предприятие, което не е в несъстоятелност и ако е голямо предприятие е най-малко с кредитен		

	рейтинг B-, и/или гаранцията не надхвърля 80 % от заема, за който е издадена. **(чл. 4 от Регламент (ЕС) № 2023/2832)**		
4.	**БФП натрупва ли се с друга държавна помощ?** Ако отговорът е „да“ проверете дали БФП отговаря на следните изисквания: - БФП се натрупва с минимална помощ в съответствие с други регламенти за минимална помощ. - БФП не се натрупва с компенсация за същата услуга от общ икономически интерес, независимо от това дали представлява държавна помощ или не. - БФП не се натрупва с държавна помощ за същите допустими разходи или с държавна помощ за същата мярка за рисково финансиране, ако това натрупване би довело до надвишаване на най-високия съответен интензитет на помощта или размер на помощта, определени за конкретните обстоятелства на всеки отделен случай с регламент за групово освобождаване или решение, приети от Комисията. - БФП, която не е предоставена за конкретни допустими разходи или не може да бъде свързана с такива, може да се натрупва с друга държавна помощ, предоставена съгласно регламент за групово освобождаване или решение, приети от Комисията. **(чл. 5 от Регламент (ЕС) № 2023/2832)** *Проверете декларацията от бенефициера за получена евентуална минимална помощ, съгласно настоящия регламент или съгласно друг регламент за минимална помощ през последните 3 години, както и публичния Регистър на минималните помощи за предоставени други минимални помощи.*		
IV.3. – БФП, предоставена съгласно Решение от 20.12.2011 г. на ЕК (2012/21/ЕС) **(УОИИ, приети за съвместими с вътрешния пазар и изключени от изискването за уведомяване на ЕК)**			
1.	**Предоставената БФП попада ли в една от следните категории:** а) компенсация, която не надвишава левовата равностойност на 15 млн. евро на година за предоставянето на УОИИ в области, различни от транспорт и транспортна инфраструктура; когато размерът на компенсацията варира по време на периода на възлагане, годишният размер се изчислява като средноаритметичната стойност на		

	годишните размери на компенсацията, която се очаква да бъде получена през периода на възлагане; б) компенсация за предоставяне на УОИИ от болници, предоставящи медицинско обслужване, включително спешно обслужване; извършването на допълнителни дейности, пряко свързани с основните дейности, особено в областта на научните изследвания; в) компенсация за предоставяне на УОИИ за посрещане на социални нужди във връзка със здравеопазването и дългосрочните грижи, грижите за децата, достъпа до пазара на труда и реинтегрирането в него, социалното жилищно настаняване и грижите и социалното включване на уязвимите групи; г) компенсация за предоставяне на УОИИ във връзка с въздушни или морски връзки към острови, за които средният годишен трафик през двете финансови години, предшестващи годината на възлагане на услугата от общ икономически интерес, не надвишава 300 000 пътници; д) компенсация за предоставяне на услуги от общ икономически интерес във връзка с летища и пристанища, за които средният годишен трафик през двете финансови години, предшестващи годината на възлагане на услугата от общ икономически интерес, не надвишава 200 000 пътници за летищата и 300 000 пътници за пристанищата. **(чл. 2, параграф 1 от Решение на ЕК 2012/21/ЕС)** *Посочете категорията услуги, във връзка с която е предоставена БФП.*		
2.	**Актът за възлагане на УОИИ съдържа ли следните реквизити**: а) точното съдържание и продължителността на задълженията за обществена услуга; б) предприятието и където е приложимо — съответната територия; в) същността на всички изключителни или специални права, предоставени на предприятието от предоставящия орган; г) описание на компенсационния механизъм и параметрите за изчисляване, контролиране и преглед на компенсацията; д) мерките за избягване и възстановяване на свръхкомпенсации; и е) позоваване на Решение на ЕК 2012/21/ЕС? **(чл. 4 от Решение на ЕК 2012/21/ЕС)** *Актът за възлагане може да е закон, наредба, постановление, решение на МС, решение на общински съвет, договор за обществена поръчка, договор за концесия и пр.*		

	Моля посочете наименованието на акта и направете референция към ИСУН или друг подходящ начин.		
3.	**Срокът, за който се възлага извършването на услугата от общ икономически интерес, в рамките на 10 години ли е?** В случай, че срокът на възлагане надвишава 10 години, изискват ли се значителни инвестиции от доставчика на услуги, които трябва да бъдат амортизирани през по-дълъг период от време в съответствие с общоприетите счетоводни принципи? **(чл. 2, параграф 2 от Решение на ЕК 2012/21/ЕС)**		
4.	**Изпълнено ли е условието компенсацията за обществени услуги да не се предоставя на предприятие в областта на наземния транспорт?** **(чл. 2, параграф 5 от Решение на ЕК 2012/21/ЕС)**		
5.	**Размерът на компенсацията в рамките ли е на сумата, необходима за покриване на нетния разход, направен при изпълнение на задълженията за обществена услуга, включително разумна печалба?** При отговора на този въпрос моля да имате предвид следното: Нетният разход може да се изчисли като разликата между разходите, направени при извършване на УОИИ, и приходите, получени от УОИИ. Алтернативно той може да се изчисли като разликата между нетния разход, понесени от предприятието при изпълнение на задължението за обществена услуга, и нетния разход или печалба на същото предприятие, когато функционира без задължение за обществена услуга. - Разходите, направени при извършването на услугата от общ икономически интерес се изчисляват въз основа на общоприети счетоводни принципи, както следва: а) когато дейностите на предприятието се ограничават само до УОИИ, могат да се отчетат всички разходи на това предприятие; б) когато предприятието извършва също така дейности, попадащи извън обхвата на УОИИ, се отчитат само разходите, свързани с УОИИ; в) разходите, определени за УОИИ могат да включват всички преки разходи, направени при извършването на УОИИ, и подходящ дял от разходите, които са общи както за УОИИ, така и за другите дейности; г) разходите, свързани с инвестиции, особено във връзка с инфраструктурата, могат да бъдат отчетени, когато е необходимо, за извършването на УОИИ. - Приходите, които трябва да се вземат предвид са всички приходи, получени от УОИИ, независимо дали приходите са определени като държавна		

	помощ. Ако предприятието притежава специални или изключителни права, свързани с дейности, различни от УОИИ, за която е предоставена помощта, които генерират печалба, надвишаваща разумната печалба, или се ползва от други предимства, предоставени от държавата, те следва да бъдат включени в неговия приход, независимо от класифицирането като държавна помощ. Възлагащият УОИИ може да реши, че печалбите, натрупани от други дейности извън обхвата на въпросната УОИИ, трябва да бъдат прехвърлени изцяло или частично за финансирането на услугата от общ икономически интерес. - „Разумна печалба“ означава процентът на възвръщаемост на капитала, който би бил изискван от типично предприятие, което обмисля дали да предоставя или не УОИИ за целия срок на възлагането, като се взема предвид равнището на риска. - „Процентът на възвръщаемост на капитала“ означава вътрешният процент на възвръщаемост, който предприятието получава от инвестирания капитал за периода на възлагане. Равнището на риска зависи от съответния сектор, вида на услугата и характеристиките на компенсацията. - Когато предприятието извършва дейности, които попадат както в обхвата на УОИИ, така и извън него, вътрешните му сметки трябва да показват разходите и приходите, свързани с УОИИ, отделно от тези за останалите услуги, както и параметрите за разпределяне на тези разходи и приходи. Разходите, свързани с други дейности извън обхвата на УОИИ, покриват всички преки разходи, съответна част от общите разходи и адекватна възвръщаемост на капитала. Във връзка с тези разходи не се предоставя никаква компенсация. **(чл. 5 от Решение на ЕК 2012/21/ЕС)**		
6.	**УО разполага ли с доказателства, че предприятието не получава компенсация над сумата, определена в съответствие с чл. 5 от Решение на ЕК 2012/21/ЕС?** **(чл. 6, параграф 1 от Решение на ЕК 2012/21/ЕС)**		
7.	**Когато предприятието е получило компенсация над определената сума, УО изискал ли връщането на всички получени свръхкомпенсации?** *Когато сумата на свръхкомпенсацията не надвишава 10 % от сумата на средната годишна компенсация, тази свръхкомпенсация може да се пренесе към следващия период и да се приспадне от сумата на компенсацията, платима във връзка с този период.* **(чл. 6, параграф 2 от Решение на ЕК 2012/21/ЕС)**		

8.	**За компенсациите, надхвърлящи левовата равностойност на 15 млн. евро, предоставени на предприятие, което извършва и дейности извън обхвата на УОИИ, публикувана ли е следната информация в интернет или по друг подходящ начин:** а) актът на възлагане или обобщение, в което се съдържат задължителните реквизити; б) размерът на помощта, предоставена на предприятието на годишна основа? **(чл. 7 от Решение на ЕК 2012/21/ЕС)**		
IV.4. – БФП, подлежаща на нотифициране пред ЕК съгласно Рамка на ЕС за държавна помощ под формата на компенсации за обществени услуги (2012/C 8/03)			
1.	**Предоставената БФП за компенсация на УОИИ отнася ли се до съответното решение на ЕК?** *Тази проверка се извършва за получаване на увереност, че предоставената БФП в рамките на одитирания проект въз основа на административен договор/заповед се отнася до подбор на проектни предложения или директно предоставяне на конкретен бенефициер, за които е получено положително решение от ЕК.* *Изискайте и анализирайте уведомлението на УО до ЕК и решението на ЕК.*		
2.	**Спазени ли са изискванията за предоставяне на БФП, посочени в решението на ЕК?** Изискванията могат да отнасят до следните елементи: • УОИИ е действителна и правилно дефинирана; • Съдържанието на акта за възлагане, вкл. необходимост от изменения в него; • Спазване на законодателството в областта на обществените поръчки; • Методология за изчисляване размера на компенсацията; • Механизъм за избягване на свръхкомпенсация; • Други изисквания и условия в решението на Комисията, в т.ч. за контрол и мониторинг. *Посочете в колона „Коментар“ конкретните условия, при които е издадено положително решение от ЕК и извършете проверка за спазването им.*		

Възможни нередности:

- пропуск да се изпрати уведомление за държавна помощ;

- приложена грешна схема на помощ;

- неправилно прилагане на схемата за помощ;

- надвишаване на праговете на минималната помощ и др..

Заключение:

Одитор/и, извършили проверката (име, дата):	
Контрол на качеството от дирекция МХПАОД (име, дата):	
Заключение след извършения контрол на качеството:	